YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)
23 päivänä toukokuuta 1996 *

Asiassa C-326/94,

jonka Rechtbank van eerste aanleg te Brussel on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

A. Maas & Co. NV

vastaan

Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw, nykyisin

Belgisch Interventie- en Restitutiebureau,

ennakkoratkaisun Beninin tasavallalle elintarvikeavustuksena toimitettavaa tavallista vehnää koskevan tarjouskilpailun aloittamisesta 11 päivänä heinäkuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1824/80 (EYVL L 178, s. 5) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. N. Kakouris sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari) ja H. Ragnemalm,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— A. Maas & Co. NV, edustajinaan asianajajat K. Maenhout ja J. Tritsmans, Antverpen,

— Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw, nykyisin Belgisch Interventie- en Restitutiebureau, edustajinaan asianajajat M. Fruy ja B. De Moor, Bryssel,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja T. van Rijn ja oikeudellisen yksikön virkamies H. van Vliet,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten esittämät suulliset huomautukset 29.2.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Rechtbank van eerste aanleg te Brussel on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 28.11.1994 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen

12.12.1994, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä Beninin tasavallalle elintarvikeavustuksena toimitettavaa tavallista vehnää koskevan tarjouskilpailun aloittamisesta 11 päivänä heinäkuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1824/80 (EYVL L 178, s. 5) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Antverpenissa sijaitsevan yhtiön, A. Maas & Co:n (jäljempänä Maas) ja Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouwin (Belgian kansantaloutta ja maataloutta koskevia asioita hoitava virasto, jäljempänä BDBL) välisessä riita-asiassa.

3 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 1 artiklan 1 kohdan mukaan "yhteisön elintarvikeavustustoimenpiteenä Beniniin toimitettavasta 5 000 tonnista tavallista vehnää järjestetään tarjouskilpailu". * *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistiin 15.7.1980 (C 176, s. 10) tarjouskilpailuilmoitus tämän asetuksen täytäntöönpanemiseksi.

4 Tarjouskilpailuilmoituksen osa III, jonka otsikko on "Velvollisuudet", kuuluu seuraavasti:

"Tarjous on pätevä ainoastaan siinä tapauksessa, että sen liitteenä on tarjoajan ilmoitus, jonka mukaan

a) tarjoaja sitoutuu toimittamaan 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti vaatimuksia vastaavan erän;

b) tarjoaja sitoutuu toimittamaan erän 1.8. ja 31.8.1980 välisenä aikana."

5 Maas julistettiin 29.7.1980 tarjouskilpailun voittajaksi. Tavallisen vehnän hinta vahvistettiin 7 300 Belgian frangiksi (BEF) nettotonnilta, eli kokonaishinnaksi vahvistettiin 36,5 miljoonaa BEF. Maas antoi 1 217 853 BEF:in suuruisen vakuuden.

* Asetuksesta (ETY) N:o 1824/80 lainatut kohdat on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

6 Beninin asiamies (jäljempänä asiamies) asetti alun perin aluksen käytettäväksi lastaukseen 5.—7.8.1980. Maas ilmoitti kuitenkin, ettei tavaraa voitu lastata ennen elokuun kahta viimeistä viikkoa.

7 Tämän jälkeen asiamies tarjosi alusta Maasin käyttöön lastausta varten 21.—30.8.1980. Maas vastasi ensin 19.8.1980 lähettämässään teleksissä, että huonon sään vuoksi sadonkorjuuta ei ollut vielä aloitettu. Tällöin asiamies varasi nimenomaisesti itselleen oikeuden vaatia maksua lisäkustannuksista, joita viivästyneestä toimituksesta saattaisi aiheutua. Tähän Maas totesi 21.8.1980 päivätyssä teleksissä, että se uskoi kuitenkin kykenevänsä toimittamaan tavaran 22.8.1980 lähtevään rahtialukseen. Maas pyysi 29.8.1980 päivätyssä teleksissään asiamiestä osoittamaan aluksen sen käyttöön lastauksen suorittamiseksi viimeistään 1.9.1980.

8 Maas esitti 3.9.1980 BDBL:lle vaatimuksen sellaisten lisäkustannusten maksamisesta, jotka olivat aiheutuneet tavaran viivästyneestä toimituksesta.

9 Asiamies antoi 12.9.1980 todistuksen, jossa se ilmoitti vastaanottaneensa 6.9.1980 4 700 tonnia tavallista vehnää. Tämän vehnän kosteuspitoisuus oli 16,32 prosenttia ja niiden ainesten osuus, jotka eivät olleet moitteettoman laatuista perusviljaa, oli 5,78 prosenttia.

10 Maas ilmoitti 25.9.1980 BDBL:lle, että puuttuvat 300 tonnia lastattaisiin asiamiehen kanssa sovitun mukaisesti sisävesialukseen, jonka määränpäänä oli Rouen, ja siirrettäisiin sen jälkeen merialukseen. Asiamies antoi vastaanottotodistuksen 1.10.1980. Tämän erän kosteuspitoisuus oli 16,36 prosenttia.

11 Maas vaatii ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa maksua 168 169 BEF:in suuruisista varastointikustannuksista, joiden se väittää aiheutuneen siitä, että asiamies on vastaanottanut tavaran myöhässä. Maas vaatii myös vakuuden vapauttamista.

12 Pääasian tuomioistuimessa esittämissään huomautuksissa asianosaiset ovat esittäneet tarjouskilpailun perustana olleen asetuksen (ETY) N:o 1824/80 tulkintaa koskevia väitteitä ja kysymyksiä. Tämän vuoksi Rechtbank van eerste aanleg te Brussel katsoi tarpeelliseksi esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Mitä ovat tarkasti määriteltyinä ne toimenpiteet, jotka tarjouskilpailun voittajan on 11.7.1980 annetun asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohdan nojalla toteutettava määräajassa sillä uhalla, että se muuten menettää antamansa vakuuden?

Voidaanko tarjouskilpailun voittajan katsoa olevan vastuussa vahvistetun määräajan jälkeen suoritetusta laivauksesta, kun toimitus eli rahdin toimittaminen aluksen partaalle on tapahtunut sovitussa määräajassa?

2) Onko 11.7.1980 annetun asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 ja 7 artiklaa luettava yhdessä? Toisin sanoen, voidaanko vakuus menettää, kun laatuvaatimuksia on rikottu lievästi, vaikka vastaanottaja ei ole esittänyt tältä osin huomautuksia tai varauksia?"

Tarjouskilpailun voittajan velvollisuudet

13 Kansallisen tuomioistuimen ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa ja toisen kysymyksen ensimmäinen osa koskevat pääosin sitä, onko asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädettyjen laatuvaatimusten noudattaminen on velvollisuus, joka tarjouskilpailun voittajan on täytettävä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen osalta, jotta vakuus vapautettaisiin.

14 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

"Tarjoaja antaa vakuuden, jonka suuruus on 6 ecua kutakin tavaratonnia kohti.

Vakuus palautetaan:

— — —

— tarjouskilpailun voittajalle, kun kyseiset toimenpiteet on suoritettu vahvistetussa määräajassa ja tarjouksessa 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti mainitun jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisesti myöntämän ja hyväksymän vientitodistuksen alkuperäiskappale on esitetty;

— — —"

15 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 seitsemännen perustelukappaleen mukaan vakuuden antamisen tarkoituksena on taata kyseisessä asetuksessa tarkoitettuun tarjouskilpailuun osallistumisesta johtuvien velvollisuuksien täyttäminen.

16 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 1 artiklan 1 kohdan mukaan kyseinen tarjouskilpailu koski 5 000 tonnin suuruisen vehnäerän toimittamista Beniniin.

17 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 1 artiklan 3 kohdan mukaan tämä tavara "on toimitettava pakkaamattomana laivaussatamaan aluksen partaalle. Tavara on asetettava vastaanottajavaltion tai sen asiamiehen osoittamaan paikkaan, ja tarjouskilpailun voittajan ja vastaanottajaelimen asiamiehen on vahvistettava toimitusaika".

18 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 7 artiklassa säädetään, että "1 artiklassa tarkoitetun tavallisen vehnän on oltava virheetöntä, kunnollista ja myyntilaatua olevaa tavallista vehnää, ja sen on oltava vähintään vakiolaatua, jolle viitehinta on vahvistettu".

19 Velvollisuus toimittaa tavallista vehnää, joka täyttää 7 artiklassa luetellut edellytykset, on siis osa tarjouskilpailuun osallistumisesta johtuvista velvollisuuksista, jotka tarjouskilpailun voittajan on täytettävä, jotta vakuus vapautettaisiin.

20 Näin ollen on vastattava, että asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädettyjen laatuvaatimusten noudattaminen on velvollisuus, joka tarjouskilpailun voittajan on täytettävä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen osalta, jotta vakuus vapautettaisiin.

Toimitus

21 Kansallisen tuomioistuimen ensimmäisen kysymyksen toinen osa koskee pääosin sitä, voiko tarjouskilpailun voittaja olla vastuussa säädetyn määräajan jälkeen tapahtuneesta lastauksesta ennakkoratkaisukysymystä koskevassa päätöksessä kuvatun kaltaisessa tilanteessa, vaikka tavara toimitettiin laivan partaalle tässä määräajassa.

22 Tältä osin asetuksen (ETY) N:o 1824/80 5 artiklassa säädetään, että "jos tarjouskilpailun voittaja ei kykene toimittamaan tavaraa 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti tarjouspyyntöilmoituksessa vahvistettavassa määräajassa sen vuoksi, että merikuljetuksesta huolehtivat alukset on asetettu sen käytettäviksi liian myöhään, interventioelin vastaa tästä viivästyksestä aiheutuneista kustannuksista".

23 Edellä mainitun tarjouspyyntöilmoituksen mukaan tavara oli toimitettava 1.8.—31.8.1980.

24 Asiakirjoista käy ilmi, että tarjouskilpailun voittaja ei sopinut toimitusaikaa asiamiehen kanssa, että se kieltäytyi kahdesti asiamiehen sille tarjoamista aluksista ja

että se ilmoitti 29.8.1980 asiamiehelle, että tämän oli asetettava sen käyttöön alus tavaran lastaamiseksi viimeistään 1.9.1980. Tästä käy ilmi, että lastauksen tapahtuminen määräajan päättymisen jälkeen ei johdu siitä, että asiamies olisi osoittanut liian myöhään aluksen kuljetusta varten.

25 Tällaisessa tilanteessa interventioelin ei voi olla vastuussa varastointikustannuksista.

26 Näin ollen on vastattava, että asetuksen (ETY) N:o 1824/80 5 artiklaa on tulkittava siten, että tarjouskilpailun voittaja on vastuussa tavaran lastaamisesta määräajan päättymisen jälkeen, kun tarjouskilpailun voittaja ei vahvistanut toimitusaikaa asiamiehen kanssa, kun se kieltäytyi kahdesti asiamiehen sille tarjoamista aluksista ja kun se ilmoitti 29.8.1980 asiamiehelle, että tämän oli asetettava sen käyttöön alus, jotta tavara voitiin lastata viimeistään 1.9.1980.

Laatuvaatimukset

27 Seuraavaksi kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, voidaanko vakuus menettää, jos asetuksen (ETY) N:o 1824/80 7 artiklassa säädettyjä laatuvaatimuksia on rikottu lievästi, vaikka vastaanottaja ei ole esittänyt tältä osin mitään huomautuksia.

28 Asiakirjoista käy ilmi, että laatuvaatimuksia oli tässä tapauksessa rikottu, koska tavallisen vehnän kosteuspitoisuus oli ensimmäisen 4 700 tonnin toimituksen osalta 16,32 prosenttia ja niiden ainesosien kokonaisosuus, jotka eivät olleet moitteettoman laatuista perusviljaa, oli 5,78 prosenttia. Jäljelle jääneiden 300 tonnin osalta kosteuspitoisuus oli 16,36 prosenttia.

29 Jotta voitaisiin vastata kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, vakiintuneen oikeuskäytännön (asia 122/78, Buitoni, tuomio 20.2.1979, Kok. 1979, s. 677; asia 240/78, Atalanta, tuomio 21.6.1979, Kok. 1979, s. 2137; asia 272/81, RU-MI, tuomio 2.12.1982, Kok. 1982, s. 4167; asia 66/82, Fromançais, tuomio 23.2.1983, Kok. 1983, s. 395; asia 15/83, Denkavit, tuomio 17.5.1984, Kok. 1984, s. 2171 ja asia 21/85, Maas, tuomio 27.11.1986, Kok. 1986, s. 3537) mukaisesti on selvitettävä, onko rikottuja velvoitteita pidettävä tässä asiassa päävelvoitteina, joiden noudattaminen on ehdottoman tärkeää yhteisön järjestelmän asianmukaisen toiminnan kannalta ja joiden rikkomisen seuraamuksena voi olla vakuuden menettäminen kokonaan, ilman että tällaista seuraamusta olisi pidettävä suhteellisuusperiaatteen loukkaamisena, vai toissijaisina velvoitteina, joiden rikkomisen seuraamukset eivät voi olla yhtä ankarat kuin päävelvoitteiden noudattamatta jättämisen seuraamukset.

30 Tavallisen vehnän, rukiin, ohran, maissin ja durumvehnän vakiolaaduista 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2731/75 (EYVL L 281, s. 22) 1 artiklan mukaan vakiolaatu, jolle tavallisen vehnän tavoitehinta ja interventiohinta vahvistetaan, määritellään seuravasti:

"a) — —

b) kosteuspitoisuus: 16 prosenttia;

c) niiden ainesten kokonaisprosenttimäärä, jotka eivät ole moitteettoman laatuista perusviljaa: 5 prosenttia — —"

31 Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 7 artiklan mukaan Beniniin toimitettavan tavallisen vehnän on oltava vähintään vakiolaatua, jolle on vahvistettu viitehinta.

32 Vilja-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2727/75 (EYVL L 281, s. 1) 3 artiklan 1 kohdan toisen luetelmakohdan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna 17 päivänä

toukokuuta 1976 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1143/76 (EYVL L 130, s. 1), viitehinta vahvistetaan leivontakelpoiselle tavalliselle vehnälle. Tämän säännöksen 4 kohdan mukaan viitehinta on korkeampi kuin sellaisen tavallisen vehnän interventiohinta, joka ei ole leivontakelpoista.

33 Tämän vuoksi vaatimukset, jotka koskevat kosteuspitoisuutta ja niiden ainesten kokonaisprosenttimäärää, jotka eivät ole moitteettoman laatuista perusviljaa, ovat leivontaan tarkoitetun tavallisen vehnän vähimmäisvaatimuksia.

34 Kun asetuksen (ETY) N:o 1824/80 7 artiklassa edellytetään, että tavallinen vehnä on vähintään vakiolaatua, jolle viitehinta on vahvistettu, tämä merkitsee näin ollen edellytystä, jonka mukaan sellaisen tavallisen vehnän vakiolaadun vähimmäisvaatimusten on täytyttävä, jolle on vahvistettu viitehinta.

35 Tämän edellytyksen tärkeyttä ei voida aliarvioida elintarvikeavustukseen liittyvien perustavanlaatuisten vaatimusten eikä tarjouskilpailuun osallistuneiden tarjoajien tasa-arvoisten edellytysten takaamisen vuoksi.

36 Tämän vuoksi asetuksen (ETY) N:o 1824/80 7 artiklan noudattaminen on tarjouskilpailun voittajan olennainen velvollisuus, jonka rikkomisesta voidaan määrätä seuraamukseksi vakuuden menettäminen kokonaan, ilman että tällaisella seuraamuksella loukattaisiin suhteellisuusperiaatetta.

37 Siltä osin kuin asiamies ei ole esittänyt huomautuksia tai varauksia on todettava, että tarjouskilpailun voittajan ja vastaanottajamaan tai sen asiamiehen välille ei ole syntynyt oikeussuhdetta, vaan se on syntynyt tarjouskilpailun voittajan ja

viejämaan kansallisen interventioelimen välille, ja että tästä oikeussuhteesta säädetään yhteisön oikeussäännöissä (ks. asia 56/86, Société pour l'exportation des sucres, tuomio 18.3.1987, Kok. 1987, s. 1423, 14 kohta).

38 Tämän vuoksi se, että vastaanottajan asiamies ei esittänyt huomautuksia tai varauksia asetuksessa (ETY) N:o 1824/80 säädettynä yhteisön elintarvikeavustustoimenpiteenä toimitetun tavaran laadusta, ei voi vapauttaa tarjouskilpailun voittajaa kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädetystä velvollisuudesta.

39 Näin ollen on vastattava, että asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että vakuus menetetään, jos kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädettyjä laatuvaatimuksia on rikottu lievästi, vaikka vastaanottaja ei ole esittänyt tältä osin huomautuksia.

Oikeusavun vaatiminen

40 Huomautuksissaan Maas on vaatinut, että sille myönnettäisiin yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan perusteella maksutonta oikeudenkäyntiä koskevien sääntöjen mukaisesti 25 000 BEF:in suuruinen avustus.

41 Asian käsittelyn aikana ei ole kuitenkaan tullut ilmi mitään seikkaa perusteeksi sille, että asianosaisen henkilökohtaisen läsnäolon tai edustuksen helpottamiseksi olisi myönnettävä avustusta.

42 Tätä vaatimusta ei näin ollen voida hyväksyä.

Oikeudenkäyntikulut

43 Maas on vaatinut, että vastaaja määrättäisiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

44 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut Rechtbank van eerste aanleg te Brusselin 28.11.1994 tekemällä päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Beninin tasavallalle elintarvikeavustuksena toimitettavaa tavallista vehnää koskevan tarjouskilpailun aloittamisesta 11 päivänä heinäkuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädettyjen laatuvaatimusten noudattaminen on velvollisuus, joka tarjouskilpailun voittajan on täytettävä 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisen osalta, jotta vakuus vapautettaisiin.

2) Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 5 artiklaa on tulkittava siten, että tarjouskilpailun voittaja on vastuussa tavaran lastaamisesta määräajan päättymisen

jälkeen, kun tarjouskilpailun voittaja ei vahvistanut toimitusaikaa asiamiehen kanssa, kun se kieltäytyi kahdesti asiamiehen sille tarjoamista aluksista ja kun se ilmoitti 29.8.1980 asiamiehelle, että tämän oli asetettava sen käyttöön alus, jotta tavara voitiin lastata viimeistään 1.9.1980.

3) Asetuksen (ETY) N:o 1824/80 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että vakuus menetetään, jos kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädettyjä laatuvaatimuksia on rikottu lievästi, vaikka vastaanottaja ei ole esittänyt tältä osin huomautuksia.

Kakouris Kapteyn Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä toukokuuta 1996.

R. Grass C. N. Kakouris

kirjaaja neljännen jaoston puheenjohtaja